

פרשת לך לך - ראשון

יב וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־^(א) אַבְרָם לֵךְ־לְךָ מֵאַרְצְךָ וּמִמְּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲרָאךָ:

א וַאֲמַר יי לַאֲבָרָם, אֵיזֵיל לְךָ מֵאַרְצְךָ וּמִיְלָדוֹתְךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ, לְאַרְעָא, דְּאַחְזִינְךָ.

^{ט"א} לך לך. להנאתך ולטובתך ושם אעשה לגוי גדול וכאן אי אתה זוכה לבנים ועוד שאודיע טבעך בעולם: מארצך. והלא כבר יצא משם עם אביו ובא עד לחרן אלא כך אמר לו התרחק עוד משם ויצא מבית אביך: אשר אראה. לא גלה לו הארץ מיד כדי לחבבה בעיניו ולתת לו שכר על כל דבור ודבור. פיוצא בו את בנה את יחידך אשר אהבת את יצחק פיוצא בו על אחד ההרים אשר אומר אליך. פיוצא בו וקרא עליה את הקריאה אשר אנכי דובר אליך:

(ב) וַאֲעִשֶׂךָ לְגוֹי גָדוֹל **ב** וַאֲעֲבֹדְנָךְ, לְעַם וַאֲבָרְכְךָ וַאֲגִדְלָה שְׁמִךָ סגִי, וַאֲבָרְכְנָךְ, וְאַרְבִּי שְׁמִךְ; וְתִהִי, מְבָרַךְ. וְהִיָּה בְרָכָה:

^{ט"א} וַאֲעִשֶׂךָ לְגוֹי גָדוֹל. לפי שהדרך גורמת לשלשה דברים ממעטת פריה ורביה וממעטת את הממון וממעטת את השם לכן הוזקק לשלשה ברכות הללו שהבטיחו על הבנים ועל הממון ועל השם (ס"א וזהו ואגדלה שמך הרניי מוסיף אות על שמך שער עכשיו שמך אברם מכאן ואילך אברהם ואברהם עולה רמ"ח כנגד אבריו של אדם. ברש"י ישן): וַאֲבָרְכְךָ. בממון. (ב"ר): וְהִיָּה בְרָכָה. הברכות נתונות בידך עד עכשיו היו בידי ברכתי לאדם ונח ומעכשיו אתה תברך את אשר תחפוץ. (ב"ר). ד"א וַאֲעִשֶׂךָ לְגוֹי גָדוֹל זֶה שְׁאוּמְרִים אֱלֹהֵי אַבְרָהָם וַאֲבָרְכְךָ זֶה שְׁאוּמְרִים אֱלֹהֵי יִצְחָק. וַאֲגִדְלָה שְׁמִךְ זֶה שְׁאוּמְרִים אֱלֹהֵי יַעֲקֹב. יְכוֹל יִהְיֶה חוֹתָמִין בְּכָלֶן תַּלְמוּד לומר והיה ברכה בך חותמין ולא בהם:

(ג) וַאֲבָרְכָה מְבָרְכֶיךָ **ג** וַאֲבָרִיךָ, מְבָרְכְךָ, וּמִקְלָלֶיךָ אָאֹר וּנְבָרְכוּ בְךָ וּמְלַטְטֶיךָ, אֱלוֹט; וַיִּתְּבָרוּן בְּדִילְךָ, כָּל זֶרַעִית אֶרֶעָא.

^{ט"א} וּנְבָרְכוּ בְךָ. יש אגדות רבות וזהו פשוטו אדם אומר לבנו תהא כאברהם וכן כל וּנְבָרְכוּ בְךָ שְׁבַמְקָרָא וְזֶה מוֹכִיחַ בְּךָ יְבָרְךָ יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר יְשִׁימָךְ אֱלֹהִים כְּאֶפְרַיִם וְכַמְנָשָׁה:

(ד) וַיֵּלֶךְ אַבְרָם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו יְהוָה וַיֵּלֶךְ אִתּוֹ לוֹט וְאַבְרָם בֶּן־חָמֶשׁ שָׁנִים וְשִׁבְעִים שָׁנָה בָּצִאתוֹ מִחָרָן:

ד וַאֲזַל אַבְרָם, כְּמָא דְּמַלְלִיל עַמִּיָּה יי, וַאֲזַל עַמִּיָּה, לוֹט; וְאַבְרָם, בֶּר שִׁבְעִין וְחַמִּישׁ שָׁנִין, בְּמַפְקִיָּה, מִחָרָן.

(ה) וַיִּקַּח אַבְרָם אֶת־שָׂרִי אִשְׁתּוֹ וְאֶת־לוֹט בֶּן־אָחִיו וְאֶת־כָּל־רִבּוּשָׁם אֲשֶׁר רָכְשׁוּ וְאֶת־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־עָשׂוּ בַּחֲרָן וַיֵּצְאוּ לָלֶכֶת אֶרֶצָה כְּנַעַן וַיָּבֹאוּ אֶרֶצָה כְּנַעַן:

ה וּדְבַר אַבְרָם ית שָׂרִי אִתְתִּיָּה וַיֵּת לוֹט בֶּר אָחוּהִי, וַיֵּת כָּל קְנִינְהוֹן דְּקִנּוּ, וַיֵּת נַפְשָׁתָא, דְּשַׁעֲבִידוּ לְאֻרִיתָא בַּחֲרָן; וַנִּפְקוּ, לְמִיזַל לְאַרְעָא דְּכַנְעַן, וְאִתּוּ, לְאַרְעָא דְּכַנְעַן.

^{ט"א} אֲשֶׁר עָשׂוּ בַּחֲרָן. שהכניסן תחת כנפי השכינה אברהם מגיר את האנשים ושְׂרִי מגירת הנשים ומעלה עליהם הכתוב כאלו עשאוּם (לכן כתיב אשר עשו) ופשוטו של מקרא עבדים ושפחות שקנו להם כמו עשה את כל הכבוד הזה לשון קנין וישראל עושה חיל לשון קונה וכוּנס:

(ו) וַיַּעֲבֹר אַבְרָם בְּאַרְצֵי עַד מְקוֹם שָׂכָם עַד אֵלּוֹן מוֹרָה וַהֲכַנְעֲנִי אִזּוּ בְּאַרְצֵי:

ו וַעֲבַר אַבְרָם, בְּאַרְעָא, עַד אֶתֶר שָׂכָם, עַד מִישַׁר מוֹרָה; וַכַּנְעַנָּאָה, בְּכִין בְּאַרְעָא.

^{ט"א} וַיַּעֲבֹר אַבְרָם בְּאַרְצֵי. נכנס לתוכה: עד מקום שכם. להתפלל על בני יעקב כשיבואו להלחם בשכם: אֵלּוֹן מוֹרָה. היא שכם הראהו הר גריזים והר עיבל ששם קבלו ישראל שבועת התורה: וַהֲכַנְעֲנִי אִזּוּ בְּאַרְצֵי. הִיָּה הוֹלֵךְ וְכוּבֵשׁ אֶת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מִזְרַעוֹ שֶׁל שָׁם שָׁפְחָלְקוֹ שֶׁל שָׁם נִפְלָה כְּשַׁחֲלַק נח את הארץ לבניו שנאמר ומלכי צדק מלך שלם לפיכך ויאמר אל אברהם לזרעך אתן את הארץ הזאת עתיד אני להחזירה לבניך שהם מזרעו של שם:

(ז) וַיֵּרָא יְהוָה אֶל־אַבְרָם וַיֹּאמֶר לְזֶרַעְךָ אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת וַיְבִן שָׁם מִזְבֵּחַ לַיהוָה הַנִּרְאָה אֵלָיו:

ז וְאַתְגְּלִי יי, לַאֲבָרָם, וַאֲמַר, לְבָנְךָ אֶתִּין יֵת אֶרֶעָא הָדָא; וּבְנָא תַמָּן מִדְּבַחָא, קָדָם יי דְּאַתְגְּלִי לִיָּה.

^{ט"א} וַיְבִן שָׁם מִזְבֵּחַ. על בשורת הזרע ועל בשורת ארץ ישראל:

(ח) וַיַּעֲתֶק מִשְׁם הַחֵרָה מִקְדָּם לְבֵית־אֵל וַיֵּט אֶהְלָה בֵּית־אֵל מִיַּם וְהָעִי מִקְדָּם וַיְבִן שָׁם מִזְבֵּחַ לַיהוָה וַיִּקְרָא בְּשֵׁם יְהוָה:

ח וְאַסְתַּלַּק מִתַּמָּן לְטוֹרָא, מִמְּדִנַּח לְבֵית אֵל וּפִרְסִיָּה לְמִשְׁכְּנִיָּה; בֵּית אֵל מִמְּעֶרְבָא, וְעִי מִמְּדִנְחָא, וּבְנָא תַמָּן מִדְּבַחָא קָדָם יי, וְצִלִּי בְּשָׂמָא דִּיִּי.

^{ט"א} וַיַּעֲתֶק מִשְׁם. אהל: מקדם לבית אל. במזרחת של בית אל נמצאת בית אל במערבו הוא שנאמר בית אל מים: אֶהְלָה. אהלֹה כתיב בתחלה נטע את אהל אשתו ואחר כך את שלו. (ב"ר): וַיְבִן שָׁם מִזְבֵּחַ. נתבא שעתידין בניו להכשיל שם על עון עכן והתפלל שם עליהם:

(ט) וַיִּסַּע אַבְרָם הָלוֹךְ וְנֹסֹעַ **ט** וְנָטַל אַבְרָם, אֲזִיל וְנָטַל לְדִרּוֹמָא. הַנִּגְבָּה: פ

^{ט"א} הָלוֹךְ וְנֹסֹעַ. לפרקים יושב כאן חדש או יותר וְנֹסֹעַ מִשְׁם וְנֹטָה אָהֵלוֹ בְּמִקוֹם אַחֵר וְכָל מַסְעִיו הַנִּגְבָּה לָלֶכֶת לְדִרּוֹמָה שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְהִיא לְצַד יְרוּשָׁלַיִם (פרוש ירושלם הִיָּה בְּאַמְצַע הָעוֹלָם וְסוּף אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. כ"פ בישעיה) שְׁהִיא בַּחֲלָקוֹ שֶׁל יְהוּדָה שֶׁנִּטְּלוּ בְּדִרּוֹמָה שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הִר הַמּוֹרִיָּה שְׁהִיא נַחֲלָתוֹ (ב"ר):

(י) וַיְהִי רָעַב בְּאַרְצֵי וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרֵימָה לְגֹור שָׁם כִּי־כָבֵד הָרָעַב בְּאַרְצֵי:

י וְהִוָּה כַּפְנָא, בְּאַרְעָא; וְנַחַת אַבְרָם לְמִצְרַיִם לְאַתּוֹתְבָא תַמָּן, אָרִי תַקִּיף כַּפְנָא בְּאַרְעָא.

^{ט"א} רָעַב בְּאַרְצֵי. באותה הארץ לבדה לנסותו אם יתרהר אחר דבריו של הקדוש ברוך הוא שאמר לו ללכת אל ארץ כנען ועכשיו משיאו לצאת ממנה:

(יא) וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִקְרִיב לְבֹא מִצְרֵימָה וַיֹּאמֶר אֶל־שָׂרִי אִשְׁתּוֹ הִנֵּה־נָא יֹדַעְתִּי כִּי אִשָּׁה יִפְת־מֶרְאָה אֵת:

יא וְהִוָּה, כַּד קָרִיב לְמִיעֵל לְמִצְרַיִם; וַאֲמַר, לְשָׂרִי אִתְתִּיָּה, הָא כַּעַן יִדְעָנָא, אָרִי אִתְתָּא שְׁפִירַת חִיזוֹ אִתֵּי.

^{ט"א} הִנֵּה נָא יֹדַעְתִּי. מדרש אגדה עד עכשיו לא הכיר בה מתוך צניעות שבשניהם ועכשיו הכיר בה על ידי מעשה. דבר אחר מנהג העולם שעל ידי טורח הדרך אדם מתבזה וזאת עמדה בפינה ופשוטו של מקרא הנה נא הגיע השעה שיש לדאוג על יפוך ידעתי זה ימים רבים כי יפת מראה את ועכשיו אנו באים בין אנשים שחורים ומכוערים אחיהם של כושים ולא הורגלו באשה יפה ודומה לו הנה נא אדני סורו נא:

(יב) וַהֲיָה כִּי־יֵרָאוּ אֹתְךָ הַמִּצְרַיִם וַאֲמָרוּ אִשְׁתּוֹ זֹאת וַהֲרָגוּ אֹתִי וְאֹתְךָ יַחֲיוּ:

יב וַיְהִי, אָרִי יַחֲזוּן יִתִּיד מִצְרָאִי, וַיִּימָרוּן, אִתְתִּיָּה דָא; וַיִּקְטְלוּן יִתִּי, וַיִּתִּיד יְקִימוּן.

(יג) אִמְרִי־נָא אֲחֹתִי אָתָּה לְמַעַן יִיטַב־לִי בַּעֲבוּרְךָ וְחִיתָה נַפְשִׁי בְּגִלְלָךְ:

יג אִימְרִי כַּעַן, דְּאַחַת אִתְּ בְּדִיל דְּיִיטַב לִי בְּדִילִיךָ, וְתַתְקִים נַפְשִׁי בְּפַתְגָּמְכִי.

^{ט"א} לְמַעַן יִיטַב לִי בַּעֲבוּרְךָ. יתנו לי מתנות: